

SOPIMUS KROATIAN TASAVALLAN OSALLISTUMISESTA EUROOPAN TALOUSALUEESEEN; VOIMAANSAATTAMINEN

Asian tausta

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ETA-sopimus, 128 artiklassa määrätään, että jokaisen yhteisön jäseneksi tulevan Euroopan valtion on haettava ETA-sopimuksen osapuoleksi. Uuden sopimuspuolen osallistumisen ehdoista ja edellytyksistä päätetään ETA-sopimuksen sopimusosapuolten (EU, EU:n jäsenvaltiot ja ETA:n EFTA-valtiot: Islanti, Liechtenstein ja Norja) ja hakijavaltion välisin sopimuksin.

Kroatiasta tuli EU:n jäsen 1. heinäkuuta 2013. Kroatia haki ETA-sopimuksen 128 artiklan mukaisesti ETA-sopimuksen sopimuspuoleksi. Euroopan unionin neuvosto myönsi 4. syyskuuta 2012 komissiolle mandaatin aloittaa neuvottelut. Komissio neuvotteli unionin ja sen jäsenvaltioiden puolesta Islannin, Liechtensteinin ja Norjan kanssa sopimuksen Kroatian tasavallan osallistumisesta Euroopan talousalueeseen (jäljempänä myös ETA-laajentumissopimus ja sopimus) ja kolme siihen liittyvää unionisopimuksena tehtyä lisäpöytäkirjaa (vuosia 2009–2014 koskevasta Norjan rahoitusjärjestelmästä tehtyyn Norjan kuningaskunnan ja Euroopan unionin väliseen sopimukseen tehty lisäpöytäkirja, Euroopan talousyhteisön ja Islannin väliseen sopimukseen Kroatian tasavallan Euroopan unioniin liittymisen johdosta tehty lisäpöytäkirja sekä Euroopan talousyhteisön ja Norjan kuningaskunnan väliseen sopimukseen Kroatian tasavallan Euroopan unioniin liittymisen johdosta tehty lisäpöytäkirja). Sopimusneuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2013 ja saatiin päätökseen 20. marraskuuta 2013. EU teki lisäksi sopimukset Islannin, Liechtensteinin ja Norjan kanssa edellä todettujen sopimuksen ja lisäpöytäkirjojen väliaikaisesta soveltamisesta. Päätösasiakirjan yhteydessä luetellaan ETA-sopimuksen osapuolten ja Kroatian yhteiset julistukset ja lausumat koskien muun muassa ETA-laajentumissopimuksen varhaista voimaantuloa ja väliaikaista soveltamista, siirtymäjärjestelyjä, alkuperäsääntöjen soveltamista sekä rahoitusosuuksia.

EU, Islanti, Liechtenstein, Norja ja Kroatia allekirjoittivat sekasopimuksena tehdyn ETA-laajentumissopimuksen 11. huhtikuuta 2014, ja sitä on näiden osalta sovellettu väliaikaisesti 12. huhtikuuta 2014 alkaen. EU:n jäsenvaltiot allekirjoittivat ETA-laajentumissopimuksen lokakuun 2014 lopulla.

ETA-laajentumissopimuksen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvat määräykset eivät sisällä eduskunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, joten eduskunnan hyväksyntä sopimukselle ei ole ollut tarpeen. Tasavallan presidentti on hyväksynyt ETA-laajentumissopimuksen 29 päivänä tammikuuta 2016. Hyväksymisestä on

ilmoitettu sopimuksen tallettajana toimivalle Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle 10 päivänä helmikuuta 2016.

ETA-laajentumissopimus sisältää lähinnä teknisiä muutoksia alkuperäiseen sopimukseen verrattuna.

Voimaantulo

ETA-laajentumissopimuksen voimaantuloa koskevien määräysten mukaan sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona viimeinen nykyisistä sopimuspuolista tai uusi sopimuspuoli tallettaa ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa. Lisäedellytyksenä voimaantulolle on, että EU:n Norjan ja Islannin kanssa tekemät edellä todetut lisäpöytäkirjat tulevat voimaan samana päivänä.

Euroopan unioni talletti hyväksymiskirjansa ETA-laajentumissopimuksen viimeisenä osapuolena 18.2.2025. Tallettajana toimiva EU:n neuvoston pääsihteeristö ilmoitti osapuolille 19.2.2025, että sopimus katsotaan voimaantulleeksi niin ikään 19.2.2025.

Sopimuksen voimaansaattamisasetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 4.3.2025. Asetus esitetään poikkeuksellisesti tulemaan voimaan sopimuksen voimaantulon jälkeen siitä syystä, että ilmoitus sopimuksen voimaantulosta saatiin sen voimaantulopäivänä, eikä asetusta näin ollen ole ollut mahdollista esitellä ennen voimaantuloa.

Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

ETA-laajentumissopimuksessa määrätään Kroatian liittymisestä Euroopan talousalueesta tehtyyn yleissopimukseen. Jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvilta osin sopimuksen oikeudelliset velvoitteet kohdistuvat lähinnä Kroatian ja ETA:n EFTA-maiden väliseen suhteeseen. Suhteet ulkovaltoihin kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 4 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Koska sopimus ei sisällä Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sopimuksen voimaansaattamissäädökselle ei ole ollut tarpeen pyytää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaisesti.

Säännöskohtaiset perustelut

Ehdotetun asetuksen 1 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään, että sopimus on voimassa 19.2.2025 niin kuin siitä on sovittu. Pykälän toinen momentti sisältää tavanomaisen säännöksen sopimuksen kansallisesta hyväksymisvaiheesta. Asetuksen 2 §:ssä säädetään, että sopimuksen määräykset ovat asetuksena voimassa. Asetuksen 3 § sisältää asetuksen voimaantulosäännöksen.

Laintarkastus

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriössä koska asia on yleiseltä merkitykseltään vähäinen (valtioneuvoston ohjesääntö, 262/2003, 30 §).

Toimivalta

Asetuksen antamisen toimivalta perustuu perustuslain 80 ja 95 §:ään sekä valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 3 kohtaan.

Julkaiseminen

Valtiosopimukset, joihin Suomi sitoutuu, julkaistaan lähtökohtaisesti niiden voimaansaattamissäädösten yhteydessä Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa. Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 9 §:n mukaan sellainen valtiosopimus, joka ei kuulu eduskunnan toimivaltaan, voidaan jättää julkaisematta sopimussarjassa, jos sopimuksen määräykset ovat yleiseltä merkitykseltään vähäisiä. Edellä todetun mukaisesti ETA-laajentumissopimus sisältää teknisiä määräyksiä, joiden katsotaan olevan sillä tavoin yleiseltä merkitykseltään vähäisiä, että sopimusta ei ole tarkoitus julkaista sopimussarjassa. Sopimussarjassa julkaistavan voimaansaattamisasetuksen yhteydessä annetaan Suomen säädöskokoelmasta annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaisesti tieto siitä, että sopimus on saatavissa Euroopan unionin virallisessa lehdessä L 170, 11.6.2014, verkkosivustolla www.eur-lex.europa.eu sekä ulkoministeriössä, joka antaa siitä myös tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaisi asetuksen Kroatian tasavallan osallistumisesta Euroopan talousalueeseen tehdystä sopimuksesta.